

УДК 78+781.7

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/80-2-17>**Хуа ЦИВЕЙ,**orcid.org/0009-0007-5451-9798

аспірант

Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової

(Одеса, Україна) 506729386@qq.com

ІНТЕРПРЕТАЦІЙНИЙ КОНТЕНТ ВОКАЛЬНОГО ТВОРУ: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

Актуальність заявленої тематики визначається наочною важливістю питань підготовки вокалістів з точки зору якісного виховання в них здатності до інтерпретації музики у відповідності з головними ідеями та смислами авторів – композитора та поета, а також з урахуванням всіх умов та вимог до професійного вокального виконавства, як узагальненої інтерпретаційної компетентності. У статті представлено аналіз інтерпретаційного контенту вокального твору, який включає в себе увесь спектр лексичного, змістовного, смислового, музично-семантичного наповнення, який опановує та представляє глядачу виконавець. **Метою дослідження** виступає аналіз основних проблем процесу інтерпретації музичного твору, визначення складових інтерпретаційного контенту вокального твору, його об'єктивних та суб'єктивних факторів. **Об'єкт дослідження** – інтерпретаційний контент музичного твору. **Предмет дослідження** – сутнісне наповнення складових інтерпретаційного контенту вокального твору. **Наукова новизна** полягає у визначенні авторської та виконавської складових інтерпретаційного контенту вокального твору; дефініції об'єктивних та суб'єктивних факторів виконавської складової інтерпретаційного контенту вокального твору; узагальненні основних етапів формування інтерпретаційної компетентності вокаліста. **Висновки.** Авторський задум є первісним складним аспектом в інтерпретаційній перспективі виконання вокального твору. Від загально-естетичної обізнаності, професійних вмій, талантів вокаліста залежить якість розуміння авторського задуму та якість точної передачі авторської ідеї, збагаченої особистістю виконавця. Отже, інтерпретаційний контент вокального твору розглядаємо як сукупність двох важливих складових: авторської та виконавської, яка, у свою чергу, має об'єктивні та суб'єктивні фактори. Опанування знаннями, вміннями та навичками, що об'єктивними та суб'єктивними факторами виконавської складової, значно впливає на набуття інтерпретаційної компетентності вокаліста та успішність результатів його творчості, формуючи якісний інтерпретаційний контент вокального вираження.

Ключові слова: інтерпретація, інтерпретаційний контент вокального твору, інтерпретаційна компетентність вокаліста.

Hua QIWEI,orcid.org/0009-0007-5451-9798

Graduate student

Odessa National University Music Academy named after A.V. Nezhdanova

(Odesa, Ukraine) 506729386@qq.com

INTERPRETATIVE CONTENT OF A VOCAL WORK: TO STATEMENT OF THE PROBLEM

The relevance of the stated topic is determined by the obvious importance of training vocalists from the point of view of qualitative education in their ability to interpret music in accordance with the main ideas and meanings of the authors – composer and poet, as well as taking into account all the conditions and requirements for professional vocal performance, as a generalized interpretive competence. The article presents an analysis of the interpretive content of a vocal work, which includes the entire range of lexical, substantive, semantic, musical-semantic content, which the performer masters and presents to the audience. **The purpose of the study** is the analysis of the main problems of the process of interpreting a musical work, determination of the components of the interpretive content of a vocal work, its objective and subjective factors. **The object** of research is the interpretive content of a musical work. **The subject** of the research is the essential filling of the components of the interpretive content of a vocal work. **The scientific novelty** consists in determining the author's and performance components of the interpretive content of a vocal work; definitions of objective and subjective factors of the performance component of the interpretive content of a vocal work; summarizing the main stages of formation of the vocalist's interpretative competence. **Conclusions.** The author's idea is the original complex aspect in the interpretative perspective of the performance of a vocal work. The quality of understanding the author's idea and the quality of accurate transmission of the author's idea, enriched by the performer's personality, depend on the general aesthetic awareness, professional skills, and talents of the vocalist. So, we consider the interpretive content of a vocal work as a combination of two important components: the author's and the performer's, which, in turn, has objective and subjective factors. Mastery of knowledge, abilities and skills, which are objective and subjective factors of the executive component, significantly affects the acquisition the interpretive competence of the vocalist and the success of the results of his creativity, forming high-quality interpretive content of vocal expression.

Key words: interpretation, interpretive content of a vocal work, interpretive competence of a vocalist.

Постановка проблеми. Виконавська підготовка сучасного вокаліста відбувається в умовах сформованих протиріччя між вузькою спрямованістю змісту його професійної підготовки та вельми розмитими на сьогодні соціальними запитами як до стилістики вокальної творчості, так до самої музики та рівня майстерності музиканта. Такі протиріччя найбільш яскраво розкриваються у оцінках вокально-виконавської діяльності у різних країнах, системі вимог до вокаліста у різних вокальних школах, а також при комплексному оцінюванні вимог, що висувуються до музичної освіти сьогодення у цілому.

Сучасні вокалісти, що перебувають у процесі професіоналізації, за великим рахунком, знаходяться на початку процесу формування в себе компетенцій, що є необхідними для якісного ведення професійної вокально-виконавської діяльності у майбутньому. Всім професіоналам вокального виконавстві відомо, що робота у професійному концертному/сценічному закладі ставить перед молодим виконавцем проблему практично повного переналаштування свого професійного апарату до певних умов виробництва, адаптації до комунікативних особливостей закладу. То того ж, ключовою проблемою первісної професійно-виробничої адаптації виявляється здатність молодого виконавця до самостійної інтерпретації творів з урахуванням жанрових особливостей (опера, музичний театр, концертна установа, сольна або ансамблева робота тощо), організаційних особливостей (стаціонарна установа, гастролі, досягнення великої кількості різних концертних майданчиків тощо), потенційному або наявному складу глядацької аудиторії (соціальний пласт, рівень освіти, вікові особливості, національні уподобання, жанрові та стилістичні вимоги тощо). Тому проблема підготовки молодих виконавців до самостійного творчого життя вже під час освітнього процесу стає вельми значною проблемою. Вірна організація освітніх процесів сучасного вокаліста передбачає не тільки структурування процесів освіти, а й, що важливіше, змістовне наповнення цих процесів. Зазначимо, що головною провідною здатністю молодого професіонала виступає первісно рівень його професійного виховання, завдяки якому стає взагалі можливою його професійна кар'єра.

Саме тому, ми звертаємось до так би мовити «першоджерела» професійного виконавського вміння – інтерпретаційного контенту вокального твору. Хоча слово контент первісно несе в собі лексичне наповнення далеке від музики (це соцмережі, інформаційний продукт тощо), але ми наполягаємо на цьому терміні саме тому, що

у процесі інтерпретації виконавцем враховується увесь спектр лексичного, змістовного, смислового, музично-семантичного наповнення вокального твору, який опановує та представляє глядачу виконавець.

Актуальність заявленої тематики визначається наочною важливістю питань підготовки вокалістів з точки зору якісного виховання в них здатності до інтерпретації музики у відповідності з головними ідеями та смислами авторів – композитора та поета, а також з урахуванням всіх умов виконавства, зазначених вище.

Аналіз досліджень. Якість та рівень виконання музичного твору конкретним вокалістом залежить від множини факторів, які як можуть знаходитись у залежності один від одного, так й не мати ніякого зв'язку. Одним з таких основних факторів виступає здатність вокаліста вірно відчувати авторську інтонаційну палітру, вірно інтерпретувати у виконанні авторські задуми, що відкривають можливості відображення у музиці певних переживань та певних настроїв (Ohanezova-Hryhorenko, 2018: 4). Музичне мистецтво виступає одним із засобів відображення у сполученнях звуків самої широкої палітри емоційних переживань людини різного спрямування, тому якість та змістовність інтерпретації музичного твору мають суттєве значення у можливості донесення до глядача повного спектру емоцій, що закладені автором музичного твору на етапі його написання.

Вимоги сучасної музичної освіти передбачають необхідність розвитку у майбутніх вокалістів спеціальних компетенцій, що передбачають здатність знаходити вірні інтерпретації авторських інтонацій твору та вірного їх втілення у процесі виконання на сцені (Venkataramam, 2021: 8). За думкою деяких вчених, подібні навички досягаються за допомогою тривалих занять на усіх етапах навчання, причому усі ці компетенції теоретично можуть бути опановані будь-яким учнем, поза півнем його музичної обдарованості. Але, на нашу думку, праві ті дослідники музичних здібностей, які стверджують, що первісною основою інтерпретаційних вмінь вокаліста виступає, насамперед, його природна інтонаційна обдарованість (Ohanezova-Hryhorenko, 2018: 4).

Інтерпретаційний контент музичного твору передбачає наявність широкого спектру можливостей задля трактування авторського задуму виконавцем, залежно від його рівня професійної підготовки та чуйного сприйняття особливостей музичного твору. Художня виразність інтонаційної палітри музичного твору визначається у даному контексті сполученням майстерності вокалістів та

його здатністю до реалізації авторського задуму за допомогою виразових можливостей або групи таких (Skoki, Ljubic, Lerga, Stajduhar, 2019: 6).

Потенціал виконавських здібностей вокалістів реалізується саме у цій області змістовного наповнення творчих процесів, оскільки здатність до якісної тонкої інтерпретації має питому вагу природнього дару, отже, присутня далеко не у всіх вокалістів. Її розвиток потребує значних зусиль самого вокаліста та педагогічних талантів викладача, що проводить заняття у рамках навчальної програми (Bowins, 2020: 1). Інтерпретація будь-якого музичного твору вимагає від виконавця розвинутої здатності щодо відчуття смислового наповнення твору, а також здатностей до художнього втілення цього смислу у процесі виконання. Отже, саме від виконавця, від його особистості, від його майстерності залежать особливості виконання музичного твору, а саме – оживлення та одухотворення музичного матеріалу, найбільш повне втілення авторських та особистих емоцій та смислів у всьому розмаїтті їхнього художнього вираження.

Інтерпретація як процес реалізації за допомогою звуку нотних записів твору, потребує індивідуального підходу до виконання, яскравого та конкретного бачення виконавцем особливостей реалізації авторського задуму (Perlovsky, 2017: 5).

На різних етапах історії музики мистецтво музичної інтерпретації дорівнювалося мистецтву створення композиції музичного твору, оскільки часто музичні твори виконувалися саме їхніми авторами. Активізація концертної діяльності у сучасних умовах сприяла поступовому розвитку також мистецтва музичної імпровізації, як окремої складової окремої творчої спеціалізації – виконавства. Виконання музичних творів передбачає здатність музиканта до розкриття авторського задуму у контексті власної інтерпретаційної ідеї, у відповідності з притаманній виконавцю манері сприйняття та втілення музичного твору.

Виконання творів класичного напрямку музикантами високого рівня виявляє певний «духовний досвід», що виражений у особливому способі відображення почуттів автора, який створив музичний твір, та почуттів виконавця, який його втілює на сцені. Отже, інтерпретація твору виконавцем виступає як повне вираження його творчої та особистісної індивідуальності (Lotter, van Staden, 2019: 3).

Метою дослідження є аналіз основних проблем процесу інтерпретації музичного твору, визначення складових інтерпретаційного контенту вокального твору, його об'єктивних та суб'єктивних факторів.

Об'єкт дослідження – інтерпретаційний контент музичного твору.

Предмет дослідження – сутнісне наповнення складових інтерпретаційного контенту вокального твору.

Виклад основного матеріалу. Висококласне виконання музики певного автора дозволяє глядачу у повній мірі відчутти, навіть без ясного логічного формулювання, дух та традиції країни, де з'явився на світ композитор, його погляди, світогляд, духовну основу його творчості. Кожне творіння автора виступає складовою його загальної творчої концепції, відображує його погляди та творче бачення світу. На нашу думку, в основі здатностей вокаліста-виконавця до інтерпретації музичного твору під час сценічної дії, поряд з його сценічною культурою та загальним рівнем сценічної майстерності, що поступово набувається, лежить здатність виконавця у певній мірі перетілюватись у особистість автора (відчувати його життєві орієнтири, його характер, його темперамент, його мотивації тощо), з метою практичного усвідомлення особливостей авторського задуму у конкретному творі. Таке собі *метафізичне проникнення у авторську особистість* виконавця твору має велике значення для процесу багатривневого заповнення інтерпретаційного контенту твору, навіть більше ніж рівень техніки виконавця, оскільки лексичне значення інтерпретації, як дії, передбачає власне бачення матеріалу, власне його прочитання. Отже, «проникнення» у особистість автора передбачає у вокаліста наявність акторської уяви, акторських здібностей, що у поєднанні із розвинутою технічною майстерністю є досить рідкісним явищем.

З іншого боку, можливості художнього вираження для вокаліста у музичному творі – отже, інтерпретаційний ареал – не є безмежними. Вони строго окреслені авторським задумом, що виражений в особливостях музичної партитури, у виборі типу голосу для даного твору (теситури вокальної строчки), самою темою музичного твору, його драматургічним навантаженням. Відповідно, це накладає на вокаліста-виконавця певні рамки вираження, тобто, можна сказати, дещо обмежує інтерпретаційний потенціал вокаліста. Для втілення музичного образу на сцені вокалісту треба його створити, що передбачає певне «модельвання» нової особистості – *сценічного музичного образу* – героя твору. А цей процес також передбачає величезну акторську роботу, підкріплену особливою технологією вокаліста з розшифрування авторського задуму через інтонаційне сприйняття музики Пластична робота вокаліста

також бере на себе величезну долю сценічного впливу на глядача. Особливо у вокальному мистецтві, часто-густо смислові трансформації музичного образу відображаються на сцені не тільки звуковими, але й пластичними засобами – починаючи від танцю, пантоміми тощо. Але пластичний аспект інтерпретації, також як й звуковий аспект починається з музичної інтонації, яка, особливо у вокальному мистецтві, набуває якості повноцінної скарбниці смислів авторського тексту (Ohanezova-Nryhorenko, 2018: 4).

Смислова закінченість будь-якого художнього твору, у тому числі й музичного, є поняттям досить відносним, та визначається глибиною закладених автором ідей, майстерністю втілення цих ідей у музичному тексті, та, обов'язково, виконавськими можливостями конкретного вокаліста, рівнем його майстерності. Будь-який музичний твір містить величезну інтонаційну палітру, що зумовлює множинність художніх трактувань даного твору та різноманітність інтерпретаційних можливостей (Christensen, Gomila, 2018: 2). Інтерпретація будь-якого музичного твору у будь-яких умовах (вистава, концертний виступ, студійний запис тощо) потребує від вокаліста глибокого розуміння авторського задуму, ідей композитора та поета та, відповідно, можливості їхньої якісної трансляції глядачу через свій творчий апарат – голос.

Широта інтерпретаційного сприйняття музичних творів різними виконавцями зумовлюється комплексним поєднанням множити факторів, серед яких основним треба вважати рівень підготовки виконавця до певного музичного матеріалу, рівень його культурного сприйняття музики в цілому, що передбачає розвинуті здібності – від спроможності відчувати авторську концепцію музичного твору до здатності втілювати цю концепцію під час виконання.

Деякі вчені зазначають залежність інтерпретаційного контенту музичного твору від виконавських принципів конкретної художньої школи, до якої належить виконавець, а також ступеня розуміння цих принципів конкретним виконавцем. Будь-яка інтерпретація є суто індивідуальною, та передбачає наявність у музиканта творчих здібностей та бачення концепції виконавства (Thomson, Jaque, 2016: 7).

До цього треба додати, що у вокалістів, більш, ніж у будь-якій музикантській спеціальності, інтерпретаційний контент залежить не тільки від художньої школи, але й від жанру та стилю, причому, як певного музичного твору, так й стильових та жанрових уподобань самого вокаліста. Тут можна звернутися до проблематики виконання

класичних вокальних творів співаками, які спеціалізуються на рок-музиці або попсовими співаками, та, навпаки, виконання академічними вокалістами творів, які зовсім не відповідають їхній внутрішній стилістиці та вподобанням. В обох випадках результат – непереконливий. А ось, якщо первісну музичну партитуру твору преобразовано певним чином, наприклад, зроблено аранжування у розрахунок на інший склад супроводу, або зроблено варіативний стилізований переклад вокальної строчки, відповідно до певного стилю, тоді така «парадоксальна» інтерпретація не викликає заперечення, скоріш – здивування. А від здивування до прийняття у мистецтві, як то кажуть, єдиний крок.

На нашу думку, у структурному наповненні інтерпретаційного контенту музичного твору, який, в свою чергу, визначає якість та успішність творчого продукту можна відокремити:

– авторську складову, яка характеризує музичний матеріал, запропонований для опанування (зазначимо, що під музичним матеріалом вокального твору розуміємо й музичну, й поетичну складові);

– виконавський аспект, який включає в себе усі здатності, вміння та особистісні характеристики самого виконавця – втілювача музичного твору.

Треба зазначити, що, якщо авторська складовка включає в себе складність музично-поетичної партитури вокального твору, а також стилістичні та жанрові умови (які не завжди враховуються у конкретних випадках); то виконавський аспект виступає як багатшарова та різноманітна сукупність факторів, що зумовлюють інтерпретаційний потенціал виконавця, а саме:

Об'єктивні:

– виховання в загально-естетичних межах певної «школи»;

– належність до певної національної традиції, включаючи мовну;

– здатність оцінювати характеристики глядацької аудиторії.

Суб'єктивні:

– рівень природних характеристик голосового апарату;

– рівень професійної підготовки вокаліста;

– природні інтонаційні здібності вокаліста;

– акторські здібності вокаліста;

– тембр-амплуа вокаліста.

Дехто відносить до суб'єктивних факторів здатність вокаліста до імпровізації. Щодо питання імпровізаційних моментів та їх наявності в інтерпретації музичного твору, то вони напряму пов'язані зі складністю виконання, оскільки складна конструк-

ція музичного твору не завжди дозволяє включити імпровізаційним момент у виконання. Нагадаємо, що йдеться про імпровізацію, як певне відхилення від авторської концепції, або суттєве її збагачення, що само по собі може переформувати смислові акценти до невпізнаності. Треба зазначити, що потенціал імпровізаційного аспекту у музичному творі первісно завдається її автором – композитором. Якщо музична партитура не передбачає ніякого відхилення від авторських ремарок, отже, не дає можливості виконавцю у будь-якому ступені прикрашати, розвивати тощо авторську концепцію при втіленні музичного твору, то сама імпровізація не відбудеться. Наголошуємо ще раз, що імпровізацію розуміємо як певний потенціал у трактуванні твору, але в ніякому разі, не відхилення від нотного тексту, написаного композитором.

Спираючись на відокремлені фактори виконавського аспекту інтерпретаційного контенту вокального твору, можна проблему розглянути з іншого, дієвого ракурсу – як набуття вокалістом певних компетенцій процесу інтерпретації.

Інтерпретаційні компетенції, за своєю сутністю будуть відображенням усвідомленого опанування навичок та розуміння сутності суб'єктивних та об'єктивних факторів, які напряду впливають на якість інтерпретаційного контенту вокального твору.

У контексті аналізу виконавської складової інтерпретації, можна зазначити основні етапи формування у вокаліста інтерпретаційної компетентності:

- розвиток здатностей до осмислення авторського задуму та розшифрування основних ідей, що закладені авторами у процесі написання музичного твору;
- використання загально-естетичних та національних особливостей для збагачення творчого продукту;
- опанування суміжних навичок та знань, яко опосередковано дозволяють прогнозувати та моделювати інтерпретацію, успішну для певної глядацької аудиторії;

– формування технологічних навичок виконавської інтерпретації як у процесі репетицій, так й безпосередньо у сценічному виконанні;

– розвиток та шліфування інтерпретаційних навичок та поступове доведення здатності інтерпретувати художній задум безпосередньо під час сценічних виступів.

Поєднання теоретичних та практичних досліджень сприяє більш повному розкриттю заявленої теми та формуванню висновків щодо особливостей інтерпретаційного контенту вокального твору, зокрема у його виконавському аспекті. Результати дослідження свідчать про високу значущість якісної інтерпретації музичного твору вокалістом у процесі сприйняття творчого продукту слухачем. Висновки мають практичне значення для викладачів навчальних закладів, де відбувається підготовка, навчання та виховання майбутніх вокалістів-виконавців, а також саме для вокалістів, які за родом своєї професійної діяльності постійно стикаються із насущною потребою відображення у музичних творах та завдяки музичним творам авторського задуму, втіленого в інтонаційній палітрі музичного твору; власного творчого світогляду; підвищення рівня виконання художніх завдань; та, як слідства, розширення можливостей вираження смислів музичного твору.

Висновки. Авторський задум є первісним складним аспектом в інтерпретаційній перспективі виконання вокального твору. Від загально-естетичної обізнаності, професійних вмінь, талантів вокаліста залежить якість розуміння авторського задуму та якість точної передачі авторської ідеї, збагаченої особистістю виконавця. Отже, інтерпретаційний контент вокального твору розглядаємо як сукупність двох важливих складових: авторської та виконавської, яка, у свою чергу, має об'єктивні та суб'єктивні фактори. Опанування знаннями, вміннями та навичками, що об'єктивними та суб'єктивними факторами виконавської складової, значно впливає на набуття інтерпретаційної компетентності вокаліста та успішність результатів його творчості, формуючи якісний інтерпретаційний контент вокального вираження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bowins, B. Activity for mental health. London: Academic Press, 2020. 224 p.
2. Christensen, J., Gomila, A. The Arts and The Brain: Psychology and Physiology Beyond Pleasure. London: Academic Press, 2018. 484 p.
3. Lotter, C., van Staden, W. Verbal affordances of active and receptive music therapy methods in major depressive disorder and schizophrenia-spectrum disorder. *The Arts in Psychotherapy*, 2019. P. 59-68.
4. Ohanezova-Hryhorenko, O.V. Intonational archetypes as a source of emotional information for a musical artist. *Musical art and culture*. Scientific bulletin ONMA named after A.V. Nezhdanov, 27(1), 2018. P. 227-236.
5. Perlovsky, L. Music, passion, and cognitive function. London: Academic Press, 2017. 202 p.
6. Skoki, A., Ljubic, S., Lerga, J., Stajduhar, I. Automatic music transcription for traditional woodwind instruments sopele. *Pattern Recognition Letters*, 128 (1), 2019. p. 340-347.
7. Thomson, P., Jaque, S. Creativity and the performing artist (1st ed.). London: Academic Press, 2016. P. 245-256.

8. Venkatarangam, S. Participants' experiences of a receptive music therapy intervention that incorporates raga: An interpretative phenomenological analysis. *The Arts in Psychotherapy*, 73, Article number 101762, 2021.

REFERENCES

1. Bowins, B. (2020). *Activity for mental health*. London: Academic Press.
2. Christensen, J., Gomila, A. (2018). *The Arts and The Brain: Psychology and Physiology Beyond Pleasure*. London: Academic Press.
3. Lotter, C., van Staden, W. (2019). Verbal affordances of active and receptive music therapy methods in major depressive disorder and schizophrenia-spectrum disorder. *The Arts in Psychotherapy*, 64, 59-68.
4. Ohanzova-Hryhorenko, O.V. (2018). Intonational archetypes as a source of emotional information for a musical artist. *Musical art and culture. Scientific bulletin ONMA named after A.V. Nezhdanov*, 27(1), 227-236.
5. Perlovsky, L. (2017). *Music, passion, and cognitive function*. London: Academic Press.
6. Skoki, A., Ljubic, S., Lerga, J., Stajduhar, I. (2019). Automatic music transcription for traditional woodwind instruments sopele. *Pattern Recognition Letters*, 128(1), 340-347.
7. Thomson, P., Jaque, S. (2016). *Creativity and the performing artist* (1st ed.). London: Academic Press, 245-256.
8. Venkatarangam, S. (2021). Participants' experiences of a receptive music therapy intervention that incorporates raga: An interpretative phenomenological analysis. *The Arts in Psychotherapy*, 73, Article number 101762.